

P. 11. 132

CERNĂUȚI

IULIE—AUGUST 1934

An IX
1934

FĂT-FRUMOS

Nr. 4

Director : LECA MORARIU

GH. BOGDAN-DUICĂ
† 21 Sept. 1934

LITERATURĂ — ARTĂ — ȘTIINȚĂ — VIAȚĂ SOCIALĂ

3.153 935.115

FĂT-FRUMOS

An IX
1934

DIRECTOR: LECA MORARIU

Nr. 4

† Gh. Bogdan-Duică

Atât de singularizat prin toată ipersinceritatea sa, s'a stâns, simbolic de singur, într'o biată cameră de otel, *Omul* care mai presus de orice, și oricând, și față de oricine — și mai ales între atâția „cuminți” — știa să profeseze Adevărul. Cât de caracteristic se prognostica el însuși, acu la 1895 (în *Bucovina* sa, pag. 9): „Așa voi vorbi și eu, fără lingușiri și înălțări, neorbit asupra primejdiilor și în contra celor ce se îngâmfilă cu o neiertată zădărnice” ! Și cât de adevărat ! Întreaga sa viață și-a sfințit-o cu acest credeu...

Cu așa diapazon sufletesc, Bogdan-Duică urma să fie și'n știință un specimen rar : sincer mai presus de toate, deci cinstit, rumpător de țelină, muncitor din greu, distingându-se pilduitor între semenii săi și prăbușind cu atotbinefăcător elan meschinăria idolilor ieftini...

Încât Bogdan-Duică rămâne o rară culminație a științei românești, — dar și a vieții noastre morale !

L. M.

935.115

14383

BIBLIOTECA
DOCUMENTARA
MATERIA SCIENT

Data morții lui Budai-Deleanu

III.

(Sfârșit)

Inventarul

Prothocollum comissionis

in ordine excipiendo declarationis de adeunda haereditate post olim ill[ustrissimum] m[agni]f[icam] d[ominum] caes. reg. fori nobilium Leopoliensis consiliarium Ioannem de Budaj relict a legitimis eiusdem haeredibus.

Leopoli, die 14 Septembris 1820, ex officio assumtum.

Instantibus haeredibus quatenus iidem qua feminae legis seu potius praescriptae formae ignarae in exhibenda declaratione pro haerede manuducuntur. subsignetus substitutus camerarius officii sui esse credit, talem ad prothocollum ab illis excipere quae sequentibus se declararunt :

My niżej podpisane Marianna z Mikołajewiczów Budaj pozostała po Ś. P. nieboszczyemu c. K. Sądów Szlacheckich Lwowskich konsiliarzu Ianie Budaju, wdowa, tukiesz Susanna i Eufrozyna pozostałe potymże zmarłym Ianie Budaju córki ninicyszmy uroczyscie deklarujemy się iż pozostały potymżi konsiliarzu Budaiui dnia 24 Augusta tego Roku 1820 bez testamentu zmarłym na nas spadający majątek z dobrodzieystwym prawa i inwentarza obiać ihcemy i rzeczy wiscie obcymuiemy i na to własnem rękami podpisuiemy sie. Działo się w Lwowie jako wyży.

Maryanna z Mikołajewiczów Buday.

Zuzanna Buday, Eufrozyna Buday.

Declaratione hac excepta prothocollum praesens terminatur, Datum ut supra.

Nowakowski

substitutus camerarius Leopoliensis.

a) *Mobile, haine etc.*

Prothocollon

licitationis mobilium post olim Ioannem de Budaj, c. r. fori nobil. leopol. consiliarium relictorum in sequelam mandati excelsi c. r. fori nobil. Leopoliensis die 13 Septembris 1820 ad nr. 19415 editi Leopoli die 20 Septembris 1820 assumptum.

		Taxa in V.V.		Quota licitia in V.V.		
EX VESTIMENTIS		fl.	kr.	fl.	xr.	
1	Frak granatowy z Kolnierzem axamitnym	20	—	20	20	Iakób. Trux.
2	dto Oliwkowy	10	—	10	3	Moises Hekler
3	dto Sieradzkowy	5	—	5	1	Leizor Reiti
4	dto Sieradzkowy	5	—	5	1	" "
5	Surduk brązowy	18	—	24	16	" "
6	Spodnie sieradzkowe stare	2	—	4	12	Bimbus. "
7	Spodnie czarne	2	30	8	3	Icek Rab.
8	Spodnie czarne	2	—	—	—	
9	dto nankinowych par 2	3	30	4	6	
10	Kamizelka perkalowa w paski i Kwiatki	—	30	1	41	Ian Błazewski
11	dto Kąmirkowa biała stara	—	24	—	40	Borowski
12	dto pikowych starych białych 2	—	36	2	—	Olbrokowski
13	Spencer nankinowy	1	—	3	—	Swert
14	Trzewików para 1	—	24	2	04	"
15	Butów par 2	8	—	12	31	Luzia
16	Kapelusz	1	—	1	01	Borowski
17	Czapka	2	30	4	32	Etel
18	Szelki	—	30	2	—	Markowski
19	Stolik ordynaryny z galeryką	2	—	4	19	Zip Dominik
20	dto do Kart z sukrem	1	30	4	30	Borowski
21	dto do Kart bez sukna	—	30	1	30	Icek Rab.
22	Stolik wisniowy z przed Kanapy	1	—	3	30	Herszko Gelb.
23	Stolik popsuty z przed Kanapy	2	30	4	30	Gąsiorowski
24	Stolik z drzewa ordynarynego	—	30	1	06	Grundstein
25	Stolów ordynarynych dwa	2	—	3	04	Dominik
26	Lózka ordynaryne	—	40	—	41	"
27	Skrzynia ordynaryna zelazem okuta	2	—	2	18	Rab.
28	Lózka iasionowe 2	5	—	8	—	"
29	Stolik do pisania iasionowy	30	—	50	01	Stanowski
30	Landszaftów w kamach olehowych 2	—	40	2	01	Linder
31	Ramy same za szkłem takiez	—	28	1	41	Kabran
32	Napoleon	—	20	1	34	Szczetelski
33	Poniatowski	—	20	2	31	Borowski
34	Landszafty w ramach machoniowych	1	30	4	01	Szczetelski
35	Seneka	1	—	1	32	"
36	Okolice wicyskie 2	3	—	3	21	Linder
37	Skrzypce	4	—	8	—	"
38	Kanapa płocien, ciemny i 6 Krzesel	12	—	15	12	Raab.
39	Kanapa kamelow ziel, i 6 krzesel	12	—	20	31	Gąsiorowska
40	Zwiersciadel 2	40	—	71	05	dto
41	Szafa z książek	10	—	30	—	Borowski
42	Biusta 3	1	—	1	30	Wierzeyski
43	Stolik do pisania stojącego	2	30	10	05	Olbrokowski
Summa				367	04	

Jako powyższa summa 367 fr. dico trzysta szeszedzieset siedm
4 kr. w W.W. do ruk naszych odcovatismy zaswiadczamy.

Maryanna Buday

Susanna Buday

Eufrozyna Buday

Jako swiadek podpisuie

Ludwik Prawdzic Lewandowski

His taliter peractis prothocollon terminabatur de dato ut supra.

Nowakowski

subst. caes. leop.

b) Cârfile lui Budai=Deleanu

Libri

et quidem *germanici*.

1. Allgemeine Zollordnung, Wien 1788. 2. Franzens Gesetze und Verfassungen 1. Band. 3. Deutsch=französisches Wörterbuch von Roux. Halle 1789. 4. Geschichte der dazischen Völker von Lebrecht, Hermannstadt 1791. 5. Bräu und Brandweinurbare, Leipzig 1787. 6. Deutsch=französische Gespräche, Straßburg 1799. 7. Adelungs deutsche Sprachlehre, Berlin 1781. 8. Deutsch wallachisches Wörterbuch über Verbrechen 1787. 9. Poetische Versuche von Pfeffel, Basel 1790. 10. Reflexionen über den preußischen Staat, Jahr 1805. 11. Die Kunst das menschliche Leben zu verlängern von Hufeland 1798.

Latini

1. Biblia interpreta Sebastiano Castalion, Basilea 1556. 2. Remberti Dodanei Nechliniensis medici Costirpinus historiae pemptades sex sive libri XXX Antverpio 1616. 3. Corpus pharmaceutico chemico medicum Iohannis Innzken, Francoforti ad Moenum 1732. 4. Vrsicani gramatici caesariensis libri 1528. 5. Canciones sive orationes ex graecis latinisque historicis depromptae 1570. 6. Comentariorum Ioannis Britannici in Iuvenalem absque anno... 7. Opus Christophori Jordan de originibus Slavicis Vindobonae 1745. 8. Fragmenta juris scripto collecta. 9. Scriptores rerum hungaricarum veteres, Vindobonae 1761. 10. Athanasii Kircheri Societatis Iesu Presbyteri Musnogia universalis, Romae, 1650. 11. Ioanis Antonii Leopoli introductio ad historiam naturalem, Praga 1777. 12. Dissertationes historico criticae in annales veteres Hunnorum etc. authore Georgio Pray, Vindobonae. 13. An=

selmi Boetii de Boodt gemmarum et lapidum historia, Hannoviae. 14. Iter exstaticum Kircheriannus a Gasparo Schatto, Herbipoli 1671. 15. Thesaurus polifcorum aphorismorum divisus in sex libros auctore Ioanne a Chokier Patritio Moguntia 1615. 16. Sacrosanctum Oecumenicum concilium tridentinum ex ultima recognitione Ioannis Gallemart, Tridenti 1762. 17. Scriptores rerum Transsilvanarum adiuvante Iosepho Carola Eder, Cibirii 1797. 18. Dictionarium latino-hungaricum a Francisco Pariz Papari, Tyrnaviae 1762. 19. Codex civilis universalis, Viennae 1817. 20. Homeri Odyssea, id est de rebus ab Ulysse gestis, Argentorato. 21. Ioannis Chweri historiarum totius mundi epitome, a prima rerum origine usque ad annum 1630. Lugduni Batavorum 1545. 22. Res publica Poloniae, Lithvaniae, Prussiae etc. diversorum auctorum, Lugduni Batavorum 1527. 23. Hieronimi Fracastorii Veron. liber unus de sympathia et antipathia rerum, Lugduni 1554. 24. Andreae Mathioli Seneusis medici opusculum de simplicium medicamentorum facultatibus, Lugduni 1571. 25. Aurea Pythagoreorum Carmina, auctore Theodoro Marcilio Lutetiae 1527. Institutiones mathematicae ad usum juventutis tomus I, Neapoli 1758. 27. Caroli Koppii praelectionum historicarum tomus I. Pestini 1788. 28. Codex poenalis de delictis politicis, Viennae 1803. 29. Opuscula ad medicinae historiam pertinentia ab Ioanne Christo Gottlieb Ackermann, Norumbergae 1797. 30. Ios. Gottl. Heineccii fundamenta stili caltioris cum observationibus Nicolai Niclas, Lipsiae 1761. 31. Bellum gramaticale Vetebergae 1553. 32. Dictionarium latino-polonicum. 33. Compendium seu epitome Falcii Quintiliani auctore Iona Philologa, Basileae. 34. De generibus ebriosorum et ebrietate vitanda, Francoforti ad Moenum 1624. 35. C. A. Heumanni Comentatio de arte critica, Norimbergae et Altorfii (?) 1747. 36. Disputatio de cognitione historiae et eloquentiae cum poesi Lipsiae 1761. 37. Epistolae praepositorum generalium ad patres et fratres socies. Iesu. Antverpiae 1635. 38. Phuedri Augusti liberti et avieni fabulae, Augusto Taurinorum 1732. 39. Demetrii Karamake medicinae doctoris poëmata medica, Viennae 1795. 40. Martini Telmer primae lineae historiae Transsilvaniae antiqui, medii et recentioris aevi, Cibirii et Claudiopoli. 41. Codex. judiciarius.. Viennae 1797. 42. M. Theoph. Ludolph Münter: Paregra historico philologica, Göttingae 1749. 43. Christiani Augusti Beck: Ius publicum Hungariae cum observationibus Iosephi Benzar Viennae 1790. 44. Indagationes naturae in Lithvania, auctore Emanuele Gilibert, Vilnae 1781. 45. Imago inclytae in Transsilvania nationis Siculicae historico

politica, Cibirii et Claudiopoli 1791. 46. De jurisprudentiae novis dissertatio a Ludovico Antonio Muratori, Pedeponti 1753.

Gallici

1. De conventu generali Latomorum apud aquas wilhelminas prope Hannoviam. 2. Code Napoleon, stereotype à Paris 1808.

Italici

1. L'Eneide di Virgilio del comendatore Annibal Caro Verona 1728. 2. La poetica d. L. Orazio Flacco, Romae 1777. 3. Nuovo metodo pe apprendere agevolmente la lingua latina, tom 2, Neapoli 1742.

Scripta nulla.

Teodor Balan

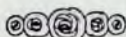

Al vostru soare pentru mine-i mort

Al vostru soare pentru mine-i mort :
colori și cânt și farmec sunt minciună.
Pierdut în umbră, sufletul mi-l port
cum aş purta o veştedă cunună...

Să fug aş vrea departe, 'n văi sihastre.
Să-mi plângă tânga, printre stânci, prelungă...
— Și râsetele veseliei voastre
durerea mea să nu mi-o mai ajungă.

george voevidca

AMINTIRI

Comedie într'un act

(Continuare și sfârșit)

Adrian: Strică familie am eu, Părinte. Toată ziua: Toc-toc, fără nici un pic de rușine!...

Părintele: Dă cărțile și nu mai vorbi năzdrăvănii!...

Adrian (*amestecând cărțile*): Cu toate astea, ce frumos e să iubești și să fii iubit, Părinte! A! Pardon! Vă rog să mă deslegați de cuvintele pline de păcat rostite de păcătosul de mine!...

Părintele: Dă-le odată, că te-am deslegat!...

Adrian: Eu Părinte, m'aș spovedi Sfinției-Tale dac'aș ști că n'ai spune nimic surorii mele. E o chestie despre care nu vreau să știe decât Dumnezeu din ceriuri și reprezentantul lui de pe pământ!...

Părintele: N'o fi crimă!...

Adrian: Mai mare! E o chestie din care poate să iasă mai multe crime.

Părintele: Ia dă ici matali la picu'asta și scrie trei puncte la mine!...

Adrian: Picu'asta-l tai cu trefla și scriu la d-ta numai două puncte.

Părintele: Bată-te norocul de tricolici!... Eu credeam că va-letu-i jos. Scrie două puncte.

Adrian: Scriu! D-ta le faci!...

Părintele: Hai să le mai fac și eu! Dar par'că vorbeai ceva de-o chestie!

Adrian: Părinte, dă-mi cuvântul de onoare, că nu spui la nimeni!

Părintele: Nu spun.

Adrian (*cu mare taină*): Mi-i dragă o față, Părinte!... E studență la litere!... Și de când am plecat din București, cu toate literele ei, nu mi-a scris nici o literă!... Sunt nenorocit Părinte!...

Părintele: Tiii! Adevărată nenorocire, fiule!...

Adrian: De vre-o câteva zile o visez într'una. Se plimbă prin visul meu cu altul!...

Părintele: E rău de tot!... Să te afum cu tămâie și cu bu-suioc dela Bobotează, că-i fi vrăjit!...

Adrian: Eu îmi descarc necazul și d-ta, Părinte, râzi de mine!...

Părintele: Iaca, nu rîd! Și zi, nu-ți răspunde nimic, afurisita! Măi-măi-măi, atunci e nenorocire mare! Ce-i de făcut? Să cetim poate o liturghie? Ce zici? Hai? Mi se pare mie că din pricina ei a fost grevă și nu ți-ai luat matali licența!...

Adrian: Ai ghicit Părinte!... (*entuziasmat, cu ochii în van*). Dac'ai ști Părinte, câtu-i de frumoasă!... Are niște bucle negre, ochi

negri, trup svelt de căprioară și niște piciorușe mici în pantofiori de crocodil...

Părintele: Să nu-i mănânce crocodilul piciorușele, fiule!

Adrian: Nu râde, Părinte!... Și o talie, o talie bună de pictat, Părinte... Conu Alecu o cunoaște. Conu Alecu mi-a făcut cunoștință cu ea la Național! Eram în lojă: Conu Alecu, ea și subsemnatul!... Tot parterul se uita la noi...

Părintele: Pe scenă ce se juca?

Adrian: Nu știu, Părinte! Că tot timpul m'am uitat numai la ea. Pe urmă ne-am întâlnit mereu!... Știi că nici ea nu și-a luat examele!...

Părintele: Tot din pricina grevei?...

Adrian: Tot! Îi mai făcea curte un locotenent din escorta regală. Ehei, dar i-am făcut eu vânt!...

Părintele: Cum așa?

Adrian: L-am mutat!... Am vorbit cu băiatul ministrului de război și la prima mișcare în armată amicul s'a trezit la Oradea-Mare. Aș vrea să mă'nsor cu ea...

Părintele: Așa de tânăr să te'nsori?...

Adrian: Tânăr, eu? Nu vezi că sunt lăiu pe cap, Părinte! Prin câte am trecut eu mă mir că mai trăiesc... Îmi iau licența, fac armata, pe urmă Conu Alecu mă vără'ntr'o slujbă și mă'nsor cu Florinel!...

Părintele: Cu cine?

Adrian: Cu Florinel: așa o cheamă. Să nu spui nimic, Părinte, că soră-mea, văzuși, a prins mișcarea așa p'un sfert.

Părintele: Apăi, bine măi băiețe, dacă te'nsori, o să te cunun cu...

Adrian: Mă cununi!... Părinte, d=ta te pricepi în visuri? Că eu am visat astă noapte că sburam într'un avion!...

Părintele: Vestе, fiule!...

Adrian: Să știi că primesc o scrisoare dela: (cântă) „Florinel, scump odor, te iubesc și te ador“...

Părintele: „Ca pe=un pui de curcă chier“...

Adrian: Astea=s niște versuri proaste pe cari i le-am scris mai zilele trecute. Ah, dac'aș fi eu poet, Părinte, știi poet de talent ca Eminescu, aș scrie zece volume de versuri și toate i le-aș închina lui Florinel!...

Părintele: Ce frumos e să fii tânăr: să iubești, să visezi!...

Adrian: Nu=i așa, Părinte?... „Să iubești, să visezi!“... Ce frumos sună cuvintele astea rostite de gura Sfinției Tale... Toți iubim! Toți visăm!... Cel puțin eu visez și zi și noapte!

Părintele (otând): Eram și eu ca tine!...

Adrian: Ai iubit și d=ta, Părinte? Vai!... (se bate cu palma peste gură).

Părintele: Sfârșisem teologia... Ne-am cunoscut la un bal... Ne-am luat... După câțiva ani mi-a murit preoteasa; pe urmă, în

răsboiu mi-a murit și băiatul!... Și iac'ășa, acu, sunt singur... Ca mâne mă stâng și eu... Ne stângem cu toții...

Adrian: Viața-i așa de frumoasă, păcat că se sfârșește prost! Eu aș vrea, Părinte, să trăiesc o mie de ani...

Părintele: Numai o mie?...

Adrian: Da ce, nu-i de-ajuns?

Părintele: Dacă zici matali, o fi...

Adrian: Când aș împlini două sute de ani, toate ziarele mi-ar publica fotografia, iar deasupra ar scrie: Omul care a împlinit două sute de ani!... Omul care a împlinit cinci, șase, șapte, opt, nouă sute, o mie de ani!... Și la o mie de ani, pac, am murit!... O mie de ani!... Dacă ești bogat, e bine... Dar dacă ești sărac, o mie de ani să umbli rupt și flămând e prea mult... Eu aș duce-o bine. Dacă la anul intru în magistratură... Ia să fac socoteala: douăzeci și patru — câți îi voi avea la anul — plus trei zeci și trei — până ies la pensie — sunt cincizeci și șapte! O mie minus cincizeci și șapte sunt nouă sute patruzeci și trei de ani de pensie! Să zicem a opt mii de lei pe lună, fac... Cât fac, Părinte?

Părintele: Ori joci ca lumea...

Adrian: Stai, Părinte, c'a dat de dracu' statul cu mine. Trebuie să-mi plătească pensie vr'o câteva mii de... Trei plus două sunt cinci puncte!... Pierzi într'una, Părinte...

Părintele: Cum să nu pierd, dacă vorbești prostii?

Adrian: Dar d-ta de ce ascuți?...

Părintele: Da ce vrei să fac, să-mi bag vată'n urechi?...

Adrian (râind cârțile): Nu Părinte, să scoți popa!... Ha, ha, ha!...

Conu Alecu (îmbrăcat de vară, apare pe terasă cu Florinel și Gheorghiu. Vorbește cu accent pronunțat moldăvenesc deși locuiește în capitală): Da ce, nu-i nimeni pela casa iasta?

Adrian (a închis aparatul de radio care până acum a cântat diferite arii): Coane Alecule! (il îmbrățișează).

Conu Alecu: Stăi, măi pungașule, că-mi rupi ciolanii!... Mai bine uită-te pi cini ț'am adus!...

Adrian (emoționat): Bonjour, Florinel!...

Florinel: Bonjour! Ce faci? Nu-i așa, că nu te așteptai?

Conu Alecu (Părintelui): Bună ziua, Părinte. Tari, sănătos, vânjos?... Da undi-s puii mei de sălbătăciuni? Iaca uitasem: dă-mi voie să-ți prezânt pi fata iasta. C'api spuni Părintelui Filimon cini iești, bre! (*Florinel a dat mâna cu Părintele*). Și-aicea-i doctorul Victor Gheorghiu... Tare bun băiet! Prezintă-te Părintelui, măi Gheorghiu!...

Gheorghiu: Dr. Gheorghiu!...

Părintele: Înui pare bine!

Conu Alecu (între Adrian și Florinel): Sărutați-mi mâna, măi hoțomanilor. Dacă în toamnă nu dați examinili, vă ia mama dracului. După licența ta facem o bețâie la Enescu di să huiască Bucureștiul. Șa atuncia vă șa logodesc... Ori poati nu vreți?...

Adrian (imbrățișându-l): Coane Alecule!

Conu Alecu: Măta, cică nu-i scrii! Dici nu-i scrii măi, ori n'ai mărci și hârtie... Am vrut s'o iau și pe ea, da, dumneaei e simandicoasă. Sâ temi să nu-i fure Tata Moșu dela pușcărie diva=nurile celi roșai, pline di cari șâ di molii.

Gheorghiu (lui Adrian): Ce faci, Puiule? În vacanță?

Adrian: În vacanță, nene Gheorghiuule!...

Gheorghiu: Și cu am sosit acum câteva zile dela Paris și Conu Alecu m'a luat cu dumnealui...

Conu Alecu: Te-am luat, dici sâ nu ti ieu, că doar nu mâ=nânci oameni. D'api hai să-i găsâm și pi ciialanți... *(iese dreptă)*.

Gheorghiu: Ce mare te-ai făcut... E atâta timp de când nu ne-am văzut...

Adrian: Și d=ta, nene Gheorghiuule, cum te-ai schimbat. Ai albit. Ești foarte interesant!

Gheorghiu: Puii=mi face complimente...

Adrian: Nici un compliment, nene Gheorghiuule! Ești foarte interesant!...

Gheorghiu: Dacă găsești, tu, fie. Ce frumos e aici!...

Părintele: Asta-i camera de vânătoare a domnului inginer!...

Gheorghiu: Da? *(lui Adrian)*. Și ce faci aicea toată ziua?...

Adrian: Umblu prin munți până cad jos de oboseală. Pe urmă soră=mea Mia *(la auzul acestui nume, Gheorghiu are deodată o înfățișare gravă)* îmi toarnă o vijelie de pumni, până amesc. S'o vezi, e complect schimbată... Mâinile ei fine dela București pe cari nu vroia să le plimbe prin bucătărie nici în ruptul capului, aici s'au prefăcut în niște labe cu niște pumni, nene Gheorghiuule, tari ca piatra. Când îmi atinge câte unul sub bărbie, văd stele verzi.

Părintele: Exagerează, d=le doctor. D=na e încă tânără, zbur=dalnică... Ca și copiii, îi place să se joace...

Adrian: Dacă ți-ar da d=tale, Părinte, numai unul, ai vedea că nu exagerez deloc...

Gheorghiu: Ce priveliște minunată! Asta-i Moldova, nu?... *(iese cu Părintele pe terasă)*.

Părintele: Moldova!...

Adrian (lui Florinel): Eram foarte supărat pe tine!...

Florinel: De ce?

Adrian: Ei lasă, nu mai întreba. Câte scrisori ai primit dela mine?

Florinel: Nici una!...

Adrian: Cum nici una?

Florinel: Așa, nici una! Dacă nu insista Conu Alecu, nici nu veniam!

Adrian: Dragă, dar eu ți-am scris în fiecare zi!...

Florinel: C'ai scris, te cred. Dar cui i-ai scris?

Adrian: Ție, dragă! Ție!...

Florinel: Minți!...

Adrian: Pe onoarea mea că ți-am scris în fiecare zi.

Florinel: Unde mi-ai scris?

Adrian: La Poste=Restante!

Florinel: La Poste=Restante, de unde era să știu? Trebuia să-mi scrii acasă la mine!

Adrian: La gară, nu mi-ai spus că vă mutați? Vezi, din pricina ta, toată iubirea mea a rămas la Poste=Restante!...

Gheorghiu: La București e o căldură că se topesc trotuarele. Intră tocurile în asfalt ca'n aluat...

Adrian: Vreau să te sărut!...

Florinel: Nu se poate, că ne văd ăia de-acolo, de pe terasă...

Adrian: Nu-mi pasă!... (o sărută).

Părintele (tușește, *Adrian* îi face semn să nu spuie nimic).

Florinel: Ne-a văzut Părintele... M'ai făcut de răs...

Adrian: Cu Părintele sunt prieten bun! Dacă vrei, te poți săruta și cu el... Pe el nu sunt gelos!... Poți să-ți dai și un rendez-vous!... Are niște dulceață și un sirop de fragi...

Conu Alecu (întrând cu *Mia* și *Dragoș* din dreapta): Bini câ sânteți sănătoși... Ștregariu' ista în două luni mi-o scris doar o carti poștală... (arătând-o pe *Florinel*). Iaca bre, ce bujor di fată v'am adus. Aiasta-i viifoarea dumnealui! Bine'nțelez dac'o faci licența... E studentă!... Știe carti nu glumă... Acu scrie un roman di dragosti... (*Florinel*, în timp ce *Conu Alecu* vorbește, s'a prezentat *Miei*, care o sărută, și lui *Dragoș*). Măi Gheorghiuule, măi, vină'ncoaci, măi... (*Mia* are o clipă de tresărire).

Dragoș (izbucnind): Și prietenul Victor e aici... Salutare Victore! Bine-ai venit. Ce surpriză... Dece nu ne-ai telegrafiat? Tiii, ce schimbare pe el!... Adevărat savant. Uite și nevastă-mea!... Cum o găsești?...

Gheorghiu (stăpânindu-și emoția, respectuos): Sărut mâinile, doamnă!

Mia: Bonjour...

Dragoș: Bravo, tată! Sunt foarte fericit că l-ai adus și pe Victor la noi!... Acum ne'nchipuim că suntem la București...

Conu Alecu: Până una-alta, voi măi băieți, aveți oleacă di băuturică, și-o gustare să ni amefăm foamea?...

Dragoș: Avem, tată! Se poate?...

Conu Alecu: Că eu v'am adus niști vin, da-i la gară! Să să ducă ciniva să-l aducă...

Dragoș: Imediat, tată... (de pe terasă). Mafteiu!... Mafteiu!... Vîno'nceace! Du-te la gară și... (lui *Conu Alecu*). La cine ai lăsat vinul, tată?

Conu Alecu: La șefu', cum îi zâce! Na, că-l am pi vârfu' limbii... Țla cu musteața mâncată di molii... Mai sânt șâ niști buclucuri ali meli, să li-aducă pi toati... Că numai eu m'am cărăbănit cu zăci de valize. Gheorghiu o venit, așa, cum îl vezi, parc'ar fi în vizită pe-un ceas...

Dragoș (lui *Maftei*): Du-te la șefu' gării și spune-i să dea бага-

jele domnului senator Nicolau... Și să aduci vr'o douăsprezece sticle de bere!...

Conu Alecu: Nu mai cheltui banii digeaba, că berea voastră-i amară, șâ răsuflată di s'o dai în apele Moldovii s'o beie broaștili...

Mia (care a vorbit pân'acum cu *Gheorghiu*): Scuzați-mă, trebuie să pregătesc masa.

Florinel: Îmi dați voie să v'ajut și eu, doamnă?

Mia: Cu plăcere, draga mea!...

Adrian: Atunci, trebuie să v'ajut și eu! Vino și ajută și d=ta, Părinte! (ies dreapta).

Conu Alecu: Mari ștregar, Părinte!

Dragoș (lui *Gheorghiu*): Îți pierdusem urma cu desăvârșire!

Conu Alecu: Mie mi-a scris băiatu' răgulat...

Dragoș (lui *Conu Alecu*): Și nouă nu ne=ai spus nimic! (lui *Gheorghiu*). Până la finea lui Septembrie ești invitatul nostru... Dacă vrei, poți să stai și mai mult... La începutul lui Octombrie, încep ploile... Vine toamna...

Părintele: Ce s'aude cu guvernul, domnule senator?

Conu Alecu: Stă! Nu sâ mișcă diloc... Parc'ii bătut în cuie!... Cât despre mini, poati sâ steie, poate sâ pleci, eu tot di drept mor...

Dragoș: La început, până ne=am deprins cu oamenii de=aici... cu atmosfera, ne=a venit foarte greu... Acum ne=am obicinuit de par'că am fi aici de când pământul... Mai încolo, peste câțiva ani, când vom mai îmbătrâni și noi, o să ne mutăm la București. Și o să=le vie și altora rândul să=și facă stagiul. Deocamdată e bine și=aici...

Conu Alecu: Ne=am luat cu vorba șâ stăm așa plini de cărbuni și fum de par'c'am fi mecanici... Sâ ni scuzi Părinte, da știi cum îi pi tren?... Haide, doctore, sâ dăm jos di pi noi cărbunii locomotivei, că norâ=mea acuș ni strâgâ la mâncari șâ la băutură... Eu mă duc la bucătărie: oi găsa eu niști apă pe=acolo șâ vr'un șâp cu medicină...

Dragoș: Camera ta, Victore, e aici. (trece stânga). Trimit servitoarea să=ți aducă de toate. Până mă=ntorc, ține=i doctorului, Părinte, de urât! (iese dreapta).

Părintele (privind după *Dragoș*): Un băiat cu o inimă de aur... Vă cunoașteți de multă vreme?...

Gheorghiu: Dela București, din casa doamnei Mia. Dânsa avea un frate student, coleg cu *Dragoș*... A murit sârmanul de tu=berculoză...

Părintele: Cumplită boală...

Gheorghiu: Și... se întâlneau băieții în casa lor. *Dragoș* urma politehnica... Pe vremea aceea scria și versuri...

Părintele: Mi=a cefit și mie câteva...

Gheorghiu: Unele erau publicabile... Cum femeile în general sunt sentimentale, poeziile lui au fost apreciate mult în familia Cor=

nescu!... Știi că numele de familie al doamnei Mia de-acasă, e Cornescu...

Părintele: Da! Știu!...

Gheorghiu: Tatăl ei a fost profesor de matematici la liceul Lazar. Era un profesor eminent. Om de caracter, în toată puterea cuvântului... A făcut războiul și se spune că a căzut pe frontul din Moldova... Precis nu se știe... S'a încheiat pacea! Mia s'a făcut domnișoară... S'a măritat... Și uite-așa trec anii...

Părintele: Și cu ei ne trecem și noi...

Gheorghiu: Ne trecem și noi... ca roua, Părinte! (*după o pauză*).
Trăiesc bine, nu-i așa?

Părintele: Cine?

Gheorghiu: Dragoș... cu Mia!...

Părintele: Foarte bine! Par'că ieri s'au luat!...

Gheorghiu: Asta-i frumos: când doi se'nțeleg, se respectă... Armonia în căsnicie este regina tuturor fericirilor... N'aveți ideie ce bine-mi pare când aud vorbindu-se astfel.

Părintele: Dumneata ești însurat?

Gheorghiu: Nu, Părinte!... Ocupat cu studiile, n'am avut timp să mă gândesc și la acest punct cardinal din viața unui om...

Fevronia: Sărut mâna! Poștiți și vâști spăla...

Gheorghiu: Scuzați-mă, Părinte! (*iese'n stânga cu Fevronia*).

Părintele (*lui Mașteiu care-a apărut în fund cu încă un țaran*): Ce-ai adus acolo, Mașteiu?

Părintele: Niște sticle, Părinte... Si bagajul boicrului... (*țaranul lasă valizele pe terasă și pleacă. Fevronia trece prin odaie*). Fevronia, vino și ia sticlele astea de aici...

Părintele (*spre dreapta*): Ia să văd cu ce mai aranjează dum-nealor dincolo? (*iese*).

Mașteiu: Bine că s'o dus popa... Fevronie, să-mi ascunzi și mie vr'o două sticle de bere.

Fevronia: Nu-ți ascund nimic. Îți ajunge cât ai băut la Câm-pulung, în cărșna Balanoaiei... E... frumoasă, cărșmărița, hai?... Spune, nu te teme de mine... Te-a amețit bine cu vorba și cu ho-lerca? De ce nu grăiești?

Mașteiu: Dacăm fost pela Bălănoaia și dacăm băut o picătură, să nu văd ziua de ieri, că mă și blestem ca ȋiganii...

Fevronia: Lasă, lasă că te știu eu ce poamă-mi ești și câte parale-mi plătești... Ești un bețiv și-un muieratec cum nu se află altu'n lume.

Mașteiu: Nu mai vorbi prostii, Fevronie, zău așa... Tu știi doară că vreau să te iau. O să ne mutăm sus, la munte, unde a stat pân'acu Gavrilă, pădurarul, și o să trăim tare bine, Fevronie. Ori poate vrei, toată viața, să slugărești pe la alții?...

Fevronia: Apoi da, eu sus la munte și tu'n vale, cu cărșmărița, ciocnind pâharul... Dacă vrei să mă mărit cu tine, înainte de nuntă,

il rugăm pe Părintele Filimon, să te jure pe zece ani în biserică, să nu mai bei... Altminteri nu te iau, să știu că toată viața stau așa, nemăritată!... Juri la biserică, spune, juri?...

Mașteiu: Jur și la mănăstirea Putnei, numai să-mi ascunzi și mie oleacă de vin din care-~~o~~ adus boierul dela București... Nu m'am putut răbda și-am tras o gură din sticloiu... Mmm, par'că-i afumat cu tămâie...

Fevronia: Apăi, dacă o să juri că n'o să mai bei, o să-ți ascund și bere și vin și-un picior de curcan.

Mașteiu (cuprinzând-o): Ah, tare dragă-mi ești, fă!

Fevronia: Stăi, măi, că ne poate prinde cineva!... Acum unde te duci?

Mașteiu: Mă duc până'n uliță...

Fevronia: Du-te'n grădină, că-ți aduc eu acolo de toate...
(*Mașteiu iese*).

Mia (intrând din dreapta): Unde e domnul doctor?

Fevronia: În odaia mosafirilor! I-am dus apă să se spele!...

Mia: Du sticlele'n sufragerie...

Fevronia: Sânt și niște valize aicea!

Mia: Adă-le'nlăuntru! (*Fevronia aduce valizele, le așează în fund, apoi, ia lada cu sticle și trece în dreapta*). Du supa la masă și dă sarmalele'ntr'o parte să se răcească!... (*Mia, după ce a ieșit Fevronia, se duce la ușa odăii din stânga și după câteva ezitări, bate*).

Gheorghiu (din lăuntru): Intră!...

Mia: Poftiți la masă. E gata masa...

Gheorghiu (apare în prag): A, d-~~ta~~ erai?... (*din servieta care la venire a pus-o pe un scaun în fund, scoale câțiva trandafiri și-i dă Mie*). I-am luat dela București dela florăria de unde cumpăram pe vremuri... S'au cam mototolit puțin în servieta!...

Mia: Foarte frumoși!... Foarte frumoși...

Gheorghiu: Cu toată frumusețea lor, pe lângă d-~~ta~~, Doamnă...

Mia: O, o, o!... (*pune trandafirii într'un vas. Îi mai admiră*). Admirabili!... (*pauză, neștiind ce să spună*). Sunteți de mult în țară?

Gheorghiu: De două săptămâni!...

Mia: Și când aveți de gând să plecați?

Gheorghiu: De-aici... cât mai curând!...

Mia: Vai, dar nu m'am gândit la asta! La noi puteți rămâne oricât!... V'am întrebat când plecați în Franța!

Gheorghiu: Deocamdată rămân în țară!...

Mia: O să vă deschideți desigur un cabinet la București!...

Gheorghiu: Da!...

Mia: Și pe urmă o să vă căsătoriți!

Gheorghiu: Se poate întâmpla și asta!...

Mia: Sunt atâtea fete „bogate” și „bine” cari așteaptă să se mărite! Un doctor, este o partidă excelentă!...

Gheorghiu: Un doctor cu inima și sufletul bolnav e o partidă nenorocită!... (pauză). Sunt atâția ani decând drumurile noastre ni s'au despărțit... Din cele auzite, doamnă, ești fericită!...

Mia: Foarte fericită! Dragoș mă iubește mult...

Gheorghiu: Îmi pare bine și mie!... Dacă vă știam altfel, aș fi suferit poate mai mult... decât am suferit și așa...

Mia: Ați suferit? Din pricina cui?

Gheorghiu: Din pricina d-tale... Motivul, ca și mie, ți-i de ajuns de cunoscut. Am plecat din țară, anume să te pot uita... M'am infundat în cărți, în laboratoare, în spitale la căpătâiul bolnavilor. Am încercat să iubesc alte femei... (surâde). Femei demne de a fi iubite, sunt pretutindeni... Ce folos: ai rămas înfipă în inima mea atât de adânc, încât toată truda, de a te smulge definitiv din ființa mea, a fost zădarnică... Șase ani de sbuciumare sufletească. Ah, Doamne! Când am sosit în țară acum două săptămâni, primul meu gând a fost să te văd, încă o singură dată... Să văd dacă ești fericită... Dacă acela pe care l-ai ales și l-ai iubit mai mult decât pe mine, e demn de iubirea d-tale! L-am rugat pe Conu Alecu să mă ia și pe mine... Ne-am urcat în tren și iată-mă-s în fața d-tale!... Tabloul e minunat: o casă fericită, mulțumită, îmbielșugată în care s'a abătut pentru câteva clipe un cerșitor!... Dar cerșitorul nepoftit, doamnă, va pleca după ce-și va îndeplini ultima misiune, și apoi totul va intra în normal!... Păcat că n'am talentul unui Grigorescu, sau al unui Rembrandt, să immortalizez această scenă... Da, doamnă, ea rămâne totuși immortalizată, ici, în mine... Și acum, misiunea (scoate din servietă un teanc de scrisori). Am aici, niște scrisori, scrise de cineva care s'a măritat... Câteodată toți suntem răi, răsbunători! Vinovată este natura care ne-a creiat... Într-o clipă de disperare; fericirea doamnei ar putea fi tulburată, pentru că domnișoara de altădată, scria următoarele: „Inima mea! E unu noaptea. Sunt doar câteva ore de când ai plecat dela noi... Dar acest interval de timp, mi se pare o imensitate pe care încerc să o umplu repetând singură prin odaie, crâmpene din convorbirea noastră”. Sau dincoace: (citind altă scrisoare). „E primăvară! O primăvară caldă, plină de soare și visuri... Numai în sufletul meu e vifor, e furtună... Dacăș fi sigură că mă iubești așa cum îmi spui, și sufletul meu ar înflori ca și liliicii din parcul de vis-à-vis, unde m'ai sărutat întâia oară!” Sau: (citește alta). „Astăzi am fost rău-tăcioasă poate cu tine. Dragoș era musafirul nostru și trebuia să-i dau mai multă importanță... Viața mea este a ta, avarule! Tezaurizează-o! Nu da nimănuia din ea nici un atom!... Tu ești cea dintâi a mea iubire!” Și-așa mai departe! Să le distrugeți, doamnă! Sunt amintiri menite flacării, uitării... În fond, nimic serios!... Vorbe! Frazе cari cântă!... Titluri de tango-uri, de romane, poate chiar titlul unei piese de teatru într'un act... Amintiri! Ce frumos sună... Parc'ar fi niște acorduri cari cântă duios în străfundul ini-

milor noastre, picurând din gene o lacrimă, două!... (un cuc, dintr'un ceasornic cântă ora opt). Opt!... Într'o jumătate de oră pleacă trenul!...

Mia: Plecați? Așa curând?...

Gheorghiu: Cenușa de pe amintirile noastre nu trebuiește scor=monită până'n fund... Flacăările potolite în aparență, pot deveni pe=riculoase! Adio, doamnă! (îi sărută mâna cuviincios, își ia servieta, pălăria, pardesiul și pleacă).

Mia (înfrântă, iese după el petrecându=1 cu privirea până departe. Alături se aud râsete).

Adrian (râzând în hohote): Mia! Mia!... Părintele s'a înecat c'o sarmală!... Aoleu, mă doare capul, Mia! Am o rugămintă la tine! O rugămintă, mare de tot!... Dar te rog să nu mă refuzi!... Hai să mergem mâine încă odată pe Rarău!...

Mia: N'am să pot!... Sunt obosită!...

Adrian: Obosită, tu! Hai să mergem, Mia!... Tu crezi că eu aş merge, dar vrea Florinel să vadă negreșit Rarăul! Și... înțelege și tu, nu pot s'o refuz de pe=acum! Când ne vom căsători îi voi spune scurt: „Nu merg madam!” Îl luăm cu noi și pe nenea Gheorghiu... (strigă la ușa din stânga). Nene, Gheorghiu! (bate'n ușa). Nene Gheorghiu! Măine mergem pe Rarău!... (deschide ușa). Nene Gheorghiu! Nu=i...

Mia (după ce=a pus scrisorile într'un sertar): A plecat!...

Adrian: Unde=a plecat?... (ieșind spre terasă). Nene, Gheorghiu! Nene, Gheorghiu! (dispare strigând mereu) Nene Gheorghiu!...

Dragoș (râzând): Vai ce oameni lacomi! Au mâncat toate sarma=lele!... Tata, zice că=s unse cu bacșiș din afacerea Skoda! Tu ce faci aicea singură? Vino la masă!... (auzindu=1 pe Adrian cum îl strigă afară pe Gheorghiu). Pe Gheorghiu îl aduce Adrian. Ce ai?...

Mia: Dragoș... Am să mănânc mai târziu... Mă doare capul... Sunt obosită!...

Dragoș: Nu=i nimic!... O să=ți treacă! Așa c'ntotdeauna! Sunt așa de fericit!... În curând o să fii mamă, Mia!... (o îmbră=țișează și=o sărută).

Adrian (afară): Nene Gheorghiu! Unde te=ai ascuns, nene Gheorghiu?... (cei doi rămân îmbrățișați fiecare cu gândurile'n altă parte).

(Cortina)

At. Mitric

Pictorul Bucevschi și portretul lui Ștefan cel Mare

1881 — 1884 (Sfârșit)

III. Pictorul Bucevschi înaintea Academiei Române

La propunerea secției istorice și literare, Academia trimite la Cernăuți pe membrul ei corespondent Nicolae Densușianu pentru a mijloci ca prețiosul evangeliar să fie pus pentru timp scurt la dispoziția Academiei.

Densușianu sosește în seara zilei de 6 Dec. (24 Nov.) 1881 la Cernăuți, aducând Mitropolitului Silvestru o scrisoare dela Președintele Academiei Ion Ghica și una dela episcopul Melchisedec.

La rugămintea lor, Mitropolitul Silvestru scrie pictorului Bucevschi la Viena în 7 Dec. (25 Nov.) 1881 (anexa III) comunicându-i invitarea să plece la București, unde-i „de neapărată trebuință spre darea socotinței la respectiva deciziune a Academiei“.

În ședința ordinară din 11 Dec. 1881 V. A. Urechiă, secretar general al Academiei și totodată Ministru al Cultelor și al Instrucțiunii, anunță că Ministerul de culte a trimis pictorului Bucevschi bani de drum, ca să vină între 20—23 Dec. la Iași, să se pună la dispozițiunea Academiei împreună cu Arhitectul Ministerului pentru ridicarea cafasurilor¹⁾ și luarea celorlalte dispozițiuni relative la portretele murale dela biserica Sf. Nicolae dela Iași (vezi adresa Ministerului, Anexa IV).

Bucevschi a primit această invitație și, știind pentru ce e chemat, face din nou cercetări atât în Bucovina cât și la Iași, înărmându-se cu noi dovezi întru susținerea tezei sale.

În urma invitației Ministerului Cultelor și Instrucțiunii (anexa IV) Bucevschi a plecat de sigur mai întâi la Iași, unde va fi luat dispozițiuni împreună cu Arhitectul Ministerului pentru rădicarea cafasurilor din biserica Sf. Nicolae și punerea în lumină a portretului lui Ștefan cel Mare și unde va fi supravegheat curățirea acestui portret, pentru a putea face un facsimil cât se poate de exact și în mărime naturală.

În ședința din 24 Ian. 1882 Bucevschi e prezentat Academiei de secretarul general V. A. Urechiă, care anunță totodată că Bucevschi „a binevoit a aduce Academiei copiile de portrete de domni

¹⁾ Închiderea cu grilaj a unui loc în biserică, rezervat femeilor pentru a nu fi văzute de bărbați.

făcute în Bucovina și la Iași". La invitarea Academiei, *Bucevski* dă următoarele importante informațiuni :

Portretele lui Ștefan Vodă dela Voroneț, dela Sfânt-Ilie, dela Pătrăuți și dela Sf. Dumitru din Suceava sunt toate fără barbă.

Unul singur, cel dela Voroneț are puțină barbă, abia însemnată. Îl crede cel mai vechiu. Inscripțiunea de alături probează că este tot al lui Ștefan. Portretul dela Sf. Dumitru (Suceava) are inscripțiunea din timpul lui Petru Rareș. În urmă prezintă portretele copiate la Sf. Nicolae din Iași, despre care crede că sunt făcute în timpul lui Duca-Vodă.

Bucevski a mai adus și o copie după portretul lui Petru Rareș dela Humor și a Mitropolitului Grigorie dela Voroneț.

Bucevski conchide că față de portretul lui Petru Rareș dela Humor, adus de D^{sa}, care nu se aseamănă cu cel evangeliar, teza lui Hasdeu că portretul din evangeliar ar fi al lui Petru Rareș, nu poate fi susținută.

În aceeaș sedință Bucevski înlătură și un alt argument al lui B. P. Hasdeu, și anume cel cu portretul dela Bădeuți. La întrebarea lui V. A. Urechiă, Bucevski lămurește că el însuși a făcut copia prezentată de Hasdeu Muzeului Academiei. A fost însărcinat a face această copie de Hurmuzachi¹⁾ din Cernăuți, pe când era încă foarte tânăr. Mai târziu, fiind iarăși la Bădeuți și „voind să mă încredințez dacă portretul, zis al lui Ștefan Vodă era o pictură veche, am constatat că a fost zugrăvit de un biet zugrav, care și astăzi trăiește la Siret. Aceasta am și verificat. Ștergând o parte din pictura nouă, am aflat că dedesupt a fost odinioară un portret al lui Ștefan Vodă acolo. Dar din vechiul portret nu mai rămăsese decât o bucată din frunte și coroana. Zugravul dela Siret l-a închipuit, cum a crezut".

Cum în aceeași sedință membrul Academiei *Gr. Tocilescu*²⁾ supune Academiei un epitrafir dela Muzeu, adus acum 5 ani dela Dobrovăț³⁾ pe care e cusut portretul lui Ștefan cel Mare, asemănător cu cel din evangeliar, *B. P. Hasdeu* declară că acum chestiunea portretului lui Ștefan cel Mare a făcut un pas decisiv. Se felicită că a făcut opoziție tezei. Iată că acum avem numeroase documente,

¹⁾ Gheorghe Hurmuzachi, președintele *Societății pentru cultură*.

²⁾ 1850—1909 istoric român. Profesor de istoria antică și epigrafie la facultatea de litere din București, director al Muzeului de anticități, membru al Academiei române etc.

³⁾ Mănăstire în județul Vâslui, zidită în 1503 de Ștefan cel Mare.

ceea ce probează adevărul cuvintelor rosite de Carmen Sylva: „O critică bună este o biciuire, care te face să te arunci înainte“. Lasă la o parte reproducerile picturii Bucevschi. (Poate din cauză că argumentul său cu portretul dela Bădeuți eșuase în mod lamentabil

Mitropolitul Silvestru Morariu

în urma lămuririlor date de Bucevschi). Aerul găsit de pictorul Bucevschi la mănăstirea Putna n'a putut fi adus, dar cu epitrafirul dela Dobrovăț se face lumină deplină din următoarele motive: 1. Dobrovățul e zidit de Ștefan cel Mare 2. Epitaful dela Putna cu data sigură e de aceleași mâni cusut. 3. Portretul de pe epitrafirul dela Dobro-

văţ nu poate fi al lui Ştefaniţă, care a domnit în vârstă de 17 până la 27 ani, deci foarte tânăr, pe când chipul de pe epitrafir nu e de această vârstă. 4. Comparându-l cu cel din evangeliar, îl găsim foarte asemănător, deci şi cel din evangeliar e al lui Ştefan cel Mare.

Hasdeu termină zicând : După cum până aici portretul lui Ştefan cel Mare era portretul cu barbă, de asemenea de aici înainte, cel fără barbă rămâne portretul lui până la o probă contrară.

N. Ionescu aduce elogii d-lui Hasdeu zicând că onorurile şedinţei sunt ale d-lui Hasdeu, căci faţă cu probele aduse cu imparţialitate a recunoscut temeinicia convingerii celorlalţi, a majorităţii.

Bucevschi, rugat de N. Ionescu să înlăture şi celelalte mici bănueli relative la diferenţa de colorit, îşi dă părerea că ilustraţiunile din evangeliar sunt din acelaş timp.

Dimitrie Sturza recapitulează rezultatul desbaterilor de până acuma :

1. Portretul dela Bădeuţi este înlăturat cu desăvârşire. Asemene şi cel dela Putna, de dată posterioară.

2. Portretul dela Iaşi este dela Duca Vodă, ceea ce a probat d. Bucevschi. (Bucevschi intervine precizând că şi *Letopiseţele* probează aceasta).

3. Se constată asemănarea portretului din evangeliar cu cel de pe epitrafirul dela Dobrovăţ şi cu aerul dela Putna, de pe copia pictorului Bucevschi. În toate Ştefan are faţa bucălată şi-i numai cu mustaţă.

4. Portretul copiat de Bucevschi la Humor e, până la proba contrară, adevăratul portret al lui Petru Rareş.

Dim. Sturza adaogă : D-l Bucevschi pleacă azi la Viena. Deci nu mai poate face investigaţiuni. Dar d-l Bucevschi să ne revină curând, să ne dea un sfat, cui să dăm pentru decopiere exactă evangeliarul dela Humor şi cu cine să pregăfim înprimarea opului. D-l Bucevschi ar face lucru direct şi fără fotografie. Sturza cere apoi : 1. ca guvernul să acorde Academiei suma de 50.000 lei şi termină zicând : Să rădicăm lui Ştefan cel Mare pe lângă monumentul dela Iaşi un alt monument, reproducând toată opera artistică a timpului său. Cunoaştem pe Ştefan cel Mare ca războinic, să-l arătăm şi ca Domn protector al artei ;

2. ca Bucevschi să fie însărcinat a pregăti copia exactă pentru tipărirea evangeliarului dela Humor şi a celui, tot dela Ştefan cel Mare, ce se găseşte la Viena.

În ședința Academiei din 23 Febr. 1882, secretarul general V. A. Urechiă dă cetire raportului despre lucrările Academiei în cursul anului expirat. Între altele, se pronunță tot așa de elogios asupra lui Bucevschi: „Ministerul Cultelor a pus la dispozițiunea noastră unele odoare mănăstirești și mai ales abilul penel al meritului artist român D-l Bucevschi, carele a decopiat mai multe portrete murale și inscripțiuni din Bucovina și dela Sf. Nicolae din Iași, portrete și inscripțiuni care ornează acum galeria noastră și fură proprii a oferi prețioase elemente la interesantele desbateri, care se agitară în Academie cu ocaziunea atât a Memoriului al P. S. P. Melchisedec cât și a unei alte comunicări relative la aceeaș materie a colegului nostru N. Ionescu.

Este de dorit acuma ca Academia să dispună de mijloace, pentru a publica diversele evangeliare Ștefaniene și reproducerea portretelor și a operelor de artă“.

Aceste propuneri par a fi rămas însă literă moartă. Nu cunosc o ediție artistic lucrată a evangeliarelor lui Ștefan cel Mare, și nu știu să se fi tipărit portretele lui Ștefan cel Mare. Asemene nu mi-e cunoscut că pictorul Bucevschi să fi fost însărcinat cu vre-o lucrare din partea Academiei sau a Statului român.

Nu mai târziu decât în ședința dela 6 Martie 1882 *Dim. Sturza* se plânge, vorbind de evangeliarul dela Humor: „am adus aice acest monument minunat. Dară ce facem cu el? Mâne, poimâne vom trebui să trimitem acest evangeliar înapoi, fără ca istoria noastră să tragă vre un folos din această importantă descoperire. S'a vorbit de 3—10.000 lei care să ne deie Statul pentru a face unele publicațiuni. Dară o sumă ca aceasta e cu totul insuficientă...“

Deci lipsa de fonduri culturale pare a fi existat de pe atunci și să fi rămas cronică în țara noastră. Aceasta va fi fost cauza că toată acțiunea Academiei n'avut decât rezultatul, destul de modest, de a stabili în mod definitiv adevăratul portret al lui Ștefan cel Mare.

Acest rezultat platonice n'a avut nici cel puțin de urmare, ca statuia lui Ștefan cel Mare dela Iași să fi fost modificată conform rezultatului, la care a ajuns Academia

Dacă Academia s'a mulțumit în urmă cu copiile oferite de Bucevschi, episcopul Melchisedec a ținut totuși să aibă în reședința sa episcopală din Roman portretul lui Ștefan cel Mare executat de Bucevschi. Acest portret îi face onoare pictorului. Actualmente acest portret se găsește la fundația Episcopului Melchisedec din Roman.

În privința lui s'au păstrat 2 scrisori ale secretarului de atunci al Episcopiei, Mandinescu pe care le vom reproduce ca anexele V și VI.

Hasdeu l-a reprodus în „Revista nouă“ numărul 11 din 1888. Cu toată modestia sa, pictorul Bucevski a fost prea mândru pentru a se da de cunoscut în București cu scopul de a-și asigura „venitorul“, după cum îl sfătuia Mitropolitul Silvestru.

Înors în exilul său dela Viena, Bucevski a continuat să lucreze pentru samsarii speculanți, cari îi vindeau tablourile nu numai în Austria ci și'n Anglia, Belgia, Olanda și chiar și'n America¹⁾.

Numai la 17 Nov. stil nou 1882 îl vedem înaintând o cerere, a cărei ciornă o găsesc între hârtiile sale, adresată evident unui Director din Ministerul Cultelor, pe care-l va fi cunoscut cu ocazia vizitei sale la București și'n care roagă a-i asemna restul banilor ce i se mai cuvin dela Ministerul de Culte pentru restaurarea și copierea portretelor istorice dela Sf. Nicolai din Iași . . .

(Cele 6 anexe cu alt prilej).

Corneliu Gheorghian

ooo●ooo

Așa e viața

Ei se cunoșteau de copii, dar nu se văzuseră mulți ani și intervalul acesta le zăcea între suflete plin de mari și mărunte suferinți omenești. Deaceia avură mai întâi impresia că-și stau față 'n față ca două maluri ce-și scrutează, pedeeasupra apelor nestatornice, semnele neiertătoare ale vremii.

El, din tânărul cu obraji de copil ce era, căpătase o fizionomie gravă de om prins în vârtejurile vieții. Dar îmbătrânise și ea. Împrejurul ochilor i se încrețeau, perfide, orbitele, dând surâsului duios ceva din lumina bolnavă a dupăamiezilor de toamnă. Fermele trupului ei de brunetă, sveltă odinioară și mai mult decât sprintene, trădau, acum, ca ciorchinele răscopt, amărăciunea unui cules întârziat.

Însfârșit își destăinuira neajunsurile. Își vorbiră și de întâmplări de altădată, întâmplări fără de nici o importanță deosebită și fără relief sufletesc, precum sânt multe, dar întâmplări spuse în surdină ca regretele.

¹⁾ Vezi articolul din „Familia“ lui Iosif Vulcan anul XVI 1880 Nr. 1 pag. 4—5: Despre arte și un artist român în streinătate, articol iscălit V. (incentiu) B. (abeșiu).

— Așa e viața — —

— Așa e —

N'aveau ce-i face, deaceea, ca un fel de mângăiere, continuă prin a-și mărturisi alte ascunzișuri ale inimii.

Ea, curtată de mai mulți tineri bine intenționați, n'avu curajul să meargă până la capăt drumul tuturor fetelor ce se mărită. El? — A iubit și el mai multe. Ființe diferite ca vârstă, situație socială și caracter. Nici una însă nu l-a iubit așa cum ar fi vrut el. Se întâmplă și asta uneori. Acuma însă îi vorbea ca prietenei din copilărie. Ei doi s'ar fi putut lua, — au mers însă căi diferite. Fiecare în căutarea propriului necunoscut. Și totuși, poate ar fi fost frumos. Fiindcă e frumos să iubești când ești iubit. Amândoi, fără să și-l trădeze, se gândeau la acest adevăr prea adesea nebăgat în seamă. Dar îl mărturiseau ochii lor evazivi și involuntar înlăcrămați în colțuri ca de o vagă speranță.

El însă a fost totdeauna un visător, — ca, explicabil, sentimentală.

Se invită în cele din urmă la câte un ceai. Mai întâi o vizită el. Ea locuia la periferie, cu o mamă b'ajină ca orice femeie prea încercată -- și cu o bunică bolnavă. Îl primiră foarte prietenește. După ceai ea îi cetii fragmente din scrisori de demult. Își păstra cu multă grijă corespondența și-i putu arăta și plicurile, acum veștejite ca petalele unei primăveri irevocabile. Totul părea așa de ireal, și-i rechemau atâtea zile roze hârtiile acestea și scrisul mărunț și impecabil pe care abia de-l mai recunoștea drept al său... Câte nu s'au schimbat de atunci! —

Într'un târziu ea aruncă o frază ca în gol: — Ce frumoase scrisori, — de ce nu le putem retrăi? —

El păstră o tăcere mai ciudată decât mlădierea melancolică a cuvintelor ei. A doua zi îi scrisese un plic roz, parfumat și de dragoste, — ca odinioară... Ea îi răspunse, și el scrisese iar. Jocul finu un timp parcă numai de dragul jocului. Dar cu cât mai mult își scriau, cu atâtea mai pline de un ce misterios le veneau cuvintele. Dela o vreme el își dădu seama că va trebui să se supună vechii magii care le apropia de astădată cu negrită dulceată sufletele și le trezea în piept necunoscute meleaguri de dor și viață inexplicabilă, ca o tănuire, — sau ca sfârșitul unei imense dureri.

Se vizitară de repetite ori, stând ore întregi de vorbă, ca doi scăpați dela pericol comun. Vorbeau despre viață și lucruri asemănătoare. Lui, — viața putea să-i înceapă oricum, — o privea cu jude-

cata omului trecut de marile cotituri. Surprizele nu-l mai puteau interesa. Ea în schimb spera. Dar femeia sporează întotdeauna, oricât de nelămurit dar tot sporează. Nu există niciuna care să nu poarte undeva, ca un talisman scump, fie și o nădejde cât de puțină...

Și în această seară de calmă și caldă întomnare, când cocorii și sunau de sus goarneau de pribegie, el o luă de mâini:

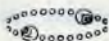
— Uite la ce m'am gândit, — fii a mea...

Acest final „a mea“ pluti câteva clipe dureros de timid între ei...

Ea plecă fruntea și-l cuprinse pe după gât. Ahea puțu îngăima un început de „da“. Trupul i se zgudui de un plâns prelung ca un copac ce și aruncă frunzișul prea mult păstrat. Toate speranțele erau inutile de acum, tot trecutul, tot viitorul...

Dar așa e viața.

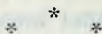
Traian Chelariu

Vitrina cărții

Liviu Rebreanu, *Jar* (Roman). — După romanul de vaste probleme sociale „Răscoala“, d-l Rebreanu ne dă noua d-sale creație romanul „Jar“. Talentul mare și viguros, mare cu deosebire prin felul unic de a expune simplu, limpede, fără inutilă efuziune, tragedii sguđuitoare, trecând cu profundă înțelegere prin toate chinurile sufletești, arătându-le cu superioară îngăduință, acest talent ni s'a înfățișat încă odată în toată puternica lui relitate.

Aciunea se desfășoară în cel mai recent timp, iar romanul se rezumă în povestea unei iubiri, așa cum numai temperamente extrem de pasionate o pot simți și care la aceleași temperamente, de obicei are un sfârșit tragic, intensitatea lor sentimentală fiind atât de puternică, încât își pierde cumpătul, exagerează devotamentul și, uneori, sunt în stare să și uite chiar de demnitate. Ceea ce se petrece în internul lor, nu le îngăduie să mai aibă posibilitatea de a vedea realitatea; mereu visează, mereu speră și când adevărul li se înfățișează în toată bruțialitatea lui, destrămând vâlul auriu al închipuirii lor, atunci preferă sclăvia și înjosirea în locul renunțării, sau — moartea.

Liana, eroina romanului, este o fată tânără, aparținând celui mai actual fineret, așa cum toți îl cunoaștem, cu neajunsurile — poate

aparente numai — și calitățile lui: încrezut, într'o largă libertate în toate sensurile, și care se vrea independent, mai ales de supravegherea oricărei griji și solitudinii părintești. Astfel ne-o prezintă d-l Rebreanu pe eroină, pentru care are vădit cea mai mare simpatie, discret și delicat manifestată, ca și cetitorul de altfel, oricine ar fi, căci sufletul acestui vlăstar al unei noi și în mare parte neînțelese generații, acest suflet sbuciumat și rănit fără vină, e tot atâta de vechiu cât ființa omenească.

Domnul Rebreanu s'a transpus complet în psihologia acestui proces sufletesc al unei tinere copile, desorientată în viață, lipsită de sprijinul părinților de cari o desparte puntea trecută de ea, lăsându-i în urmă, prin conștiința fetei cultivate. Urmărită într'o zi până acasă de un tânăr, află mai târziu că acesta e ofițer de aviație, lucru care pare s'o îndepărteze de el, căci — preludiu amenințător — ea desconsideră pe toți trufașii și cam prostuții purtători ai uniformei. Insistențele tânărului însă, pasiunea lui vădită, manifestată și declarată franc dela primele întâlniri, o subjugă și după o fericire trăită în taină, păzită cu tremurări de suflet și cu sfințenie, urmează desnodământul inevitabil. Întâlnirile petrecute în locuința tânărului Dandu, încep să fie împiedicate de diferite pretexte din partea lui, pretexte în cari ea dela o vreme nu mai poate cunoaște minciuna. Totuși inima ei pare obosită și o ușoară bănuială îi cuprinde ființa. Când în sfârșit întâlnește întreaga înjositoare mocirlă în care a căzut, revolta îi răscolește toate simțurile. Față în față cu el, vibrând de emoție, provoacă o explicație care îi descopere prea târziu pe omul superficial și vulgar. Aproape gonită de Dandu, într'o stare de prostrație, părăsește casa lui. De aici înainte d-l Rebreanu se apropie, în disecarea stărilor sufletești ale unei ființe stăpânite de misterul obsedant al durerii, de Tolstoi în Ana Karenina. Într'o surescitare care-i biciuește gândul, îi gonește imaginația aprinsă dela extrem la extrem, torturată de felurite planuri de răzbunare, căzând din nou în chinuitoare păreri de rău, reproșându-și tot ei lipsă de tact, ieșiri prea violente față de el, Liana trăește în mijlocul familiei în desăvârșită apatie pentru tot ce nu e în directă legătură cu durerosul ei sbucium; și-l apropie pe vechiul ei admirator, se logodește cu el, simulează veselie chiar, purtând în sufletul rănit, permanent imaginea celui pe care-l disprețuește, iubindu-l totuși. La serata pe care o aranjează în fiecare an familia ei, Liana, deși logodită-acum, pierde ore întregi în fața oglinzii, uzând de toate mijloacele pentru a străluci de frumusețe, în voga speranță

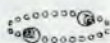
că Dandu — logodit și el cu o prietenă deasemeni invitată — va veni, că văzând-o, iubirea lui va reînvia. Tot timpul cât, admirată și feliicitată, o vedem împărțind zimbete logodnicului și altor invitați, îi simțim vibrarea și încordarea sufletească, îi vedem ochiul atent la fie= care intrare a altor sosiți, îi ghicim momentul de decepție și tristețe, până când, înfrântă, vede că nădejdea ei a fost o nebunie. „Liana umbla surâzătoare, ascunzând osteneala care i se infiltra în toate fi= brele trupului ca plumbul topit, trecea dintr'o cameră în alta, schimba cuvinte drăgălașe cu toată lumea, părând însași întruparea fericirii“. Apoi: „Liana se pomeni deodată covârșită de sentimentul unei sin= gurătăți sfâșietoare“... — „Constată pentru întâia oară că, în rea= litate omul, ca și toate vietățile pământului, a fost condamnat să tră= iască sigur fiindcă existența nu e posibilă decât în singurătatea indi= viduală“... „Iluzia comuniității cu alți semeni te înșală numai până în momentul unei mari sdruncinări sufletești când deodată îți dai seama că nici părinții, nici frații, nici prietenii, nimeni nu te poate ajuta, nici măcar înțelege“. Reflexie filosofică de un pesimism imens și greu pe care d-l Rebreanu a mai făcut-o în romanul „Ciulandra“. Dra= matismul ascuns și lent, alăturat vieții sgomotoase de veselie și curte= niri adeseori false, e aici una din trăsurile măestre ale marelui nostru romancier. La fel și gândurile de grea filosofare asupra golului și desăvârșitei izolări, gânduri cari constrastează dureros cu finerețea fragedă a eroinei. De adâncime tolstoiană ni se pare și scena pre= mergătoare tragicului sfârșit. Rămasă singură, după ce petrecuse pe ultimii invitați, Liana coboară obosită în camera ei. În treacăt creierul ei înregistrează amănunte de viață reală, o vede pe servitoare făcân= du=și socoteala bacșișurilor, îi spune blând câteva cuvinte, umblând aproape în neștire, ca și când ar fi fost străină de ea însași. Ajunsă în cameră, se desbracă cu mișcări încete, având grijă să așeze bine rochia pe un scaun, ca să nu se șifoneze. Apoi își aduce aminte că mâne va trebui să iasă cu logodnicul pentru cumpărarea verighe= telor. Amănunte cari dau acestor momente un tragic coplesitor. Fără gând precis, ea pășeste ca în vis spre moarte. Tot ce face, toate mișcărilor ei sunt acum inconștiente, reflex al obicinuitalui cotidian. Oboseala fizică, mereu accentuată de autor, o știm că e a sufletului încărcat de desgust și greu de înțelegerea zădărniceii nădejdlor ome= nești. Câteva gânduri fugare, despre ce o să fie mâne, că acum trebuie să se culce, apoi — din cine știe ce adâncu=ri răsare mișcarea in= stinctivă care o conduce tocmai către arma, luată altă dată dela el și

păstrată între amintiri, la vederea căreia idea revelatoare și salvatoare pune stăpânire pe sufletul bolnav și acum abia conștientul s'a trezit. După câteva ezitări, întinsă pe pat, își caută cu mîna locul inimii înfricoșate: „Nu te speria, proastă mică“.

* * *

Ceea ce urmează de aici înainte, prezintă prea puțin interes: jalea părinților, diversele comentări asupra faptului ale prietenilor casei. Însmormântarea. Doar un amănunt e captivant: ofițerul Dandu participă și el la însmormântare — cu „ochi roși și speriați“. Domnul Rebreanu, ca toți marii scriitori, e bun și iertător cu toate personagiile și ni le prezintă fără exagerări, așa cum sunt în realitate; Dandu deși vinovat, e arătat nevinovat de structura lui sufletească, fără adâncimi și dornică de aventuri. Să mai amintim de mîiastra îndemănare a romancierului, de a înfățișa viața de familie a burgheziei, cu toate măruntele griji ale zile, bucuriile și ambițiile neînsemnate, atât de importante în desfășurarea vieții ei obscure, înfățișare strecurată abil în cuprinsul romanului.

E. Valuca

Multe și mărunte...

Pentru bibliografia operei lui C. Porumbescu. — Reprodus, utilizat sau armonizat de alții, câte ceva din opera lui C. Porumbescu a mai apărut în următoarele publicații nedatate*): 1. În *Cântece și coruri școlare* compuse, alese și aranjate de D. G. Kiriatic, Edit. Jean Feder, Budurești, Nr. 10 *Hai la vale* pe 3 voci și Nr. 19 *Cântec ostășesc* p. 4 voci; 2. În *Coruri* publ. de Teodor Teodorescu, prof. de muzică Galați, Nr. 1 *Tricolorul* p. 3 voci, Nr. 7 *Steagul nostru* p. 3 voci și Nr. 27 *Cântec de primăvară* p. 3 voci; 3. În *Solfegii și cântece* de A. L. Ivela, Edit. Alcalay & Co. București: Cl. III secundară *Pe-al nostru steag* p. 3 voci, cl. IV sec. *Pe-al nostru steag* p. 3 voci; 4. În *Crestomația muzicală* de Mihail Gr. Poslușnicu, Edit. „Cartea românească“ București: Cl. II sec. *Hai la vale* p. 2 voci, cl. III sec. *Tricolorul* p. 2 voci, cl. V sec. *Pe-al nostru steag* p. 4 voci aranjat de Constantin Procopovici**), cl. VII sec. *Marșul Cântăreșilor* p. 3 voci, și cl. VIII sec. *Serenadă* (Dormi ușor) cu solo; 5. În colecția „Lira Română“, edit. de G. Filip, București Nr. 19 *Treicolorul* și Nr. 20 *Steagul nostru*, ambele coruri mixte ar-

*) Cf. „Făt-frumos“ VIII 1933, 121—122.

**) Împotriva alterărilor, făcute de C. Procopovici în armonizarea lui „Pe-al nostru steag“, cf. „Făt-frumos“ VI 1931, 317.

monizate de D. G. Kiriac; 6. În colecția „Muza Română” edit. de Dr. C. Șotropa, Cernăuți Nr. 63 *Steagul nostru*, Nr. 73 *Tricolorul*, ambele armonizate p. 4 voci mixte de D. G. Kiriac; 7. Între piesele inspectorului general de muzică Ioan Vidu e și *Adusu-mi-am aminte*, armonizat p. cor mixt de Ioan Vidu; 8. Între compozițiile lui A. Bena e și *Să ciocnim*, aranjat de A. Bena p. cor bărbătesc.

Ioan Vicoveanu

* * *

Și iarăși bibliografia operei lui C. Porumbescu. — Indicațiile bibliografice date de N. Petra-Petrescu (la 1884) și de C. Morariu (la 1926) trebuie completate și cu: *Mărioara*, Horă p. pian (dedicată surorii sale), publicată în rev. lui Iacob Mureșianu „Musa Română” An. I Nr. 4 din 1 Aprilie st. v. 1888 pag. 5—6.

* * *

I. E. Torouțiu și enciclopedismul de cafenea. — Cu arhicunoscutul-i răsăf de paiață literară, stiluitorul T. Arghezi s'a aventurat (firește 'n paginile ieftinului *Adever literar*, din 26 Aug. 1934) acolo unde nu-i fierbe oala și unde nu-i poate înflori mucegaiul: în domeniul cercetării lui Eminescu. Obșnuitul-i verb, pe cât de balonat pe atât de gol, debita cel mai monstruos „ghiveci de anacronisme” (Torouțiu). Din fericire însă, chiar și'n Capitală s'a aflat cineva care să poată demasca *ignarul*, *prostul* și *veninosul* (calificative cari fac parte din arsenalul polemic arghezian) diletantism al improvizatului informator literar Tudor Arghezi: d. I. E. Torouțiu, cu magistralul editorial *Între enciclopedie și diletantism* din simpatica revistă „*Litere*” (București) An. II Nr. 12 din 15 Sept. 1934.

* * *

„Era pe când nu s'a zărit, azi o vedem și nu e”... — O justă lămurire pentru întârziata recunoaștere a marelui nostru fenomen literar-social Eminescu, preconizată de I. E. Torouțiu în „*Litere*” II Nr. 12, 1934: „Ajungerea târzie la dorința de a cunoaște integritatea operei sale poetice și politice (sc. a lui Eminescu) nu se datorește nepăsării, cum adesea s'a spus de cătră unii cătrăniți sau pesimiști, ci numai drumului lung, pe care cultura generală a trebuit să-l parcurgă, într'un timp, relativ scurt, până la Eminescu”.

* * *

I. E. Torouțiu și cafenaua istorică-literară. — În „*Revista fundațiilor rezgale*” din 1 Sept. 1934, un Al. Ciorănescu, după ce are (?) o vagă știre despre „imensa bibliografie eminesciană, atât de mult îmbogățită în ultimii ani” și după ce se minunează „cât de superficială a fost în genere cercetarea activității lui Eminescu”, era cât pe ce să ne reveleze o „a doua operă a lui M. Eminescu”, atribuindu-i — cu patentă ignoranță — lui Eminescu opera altcuiva, sau descoperind lucruri știute de acu 26 ani!!! Din fericire însă stă cineva strajă și acolo, în Capitala noastră (unde *Viața lui Eminescu*, măsluită de G. Călinescu, mai e socotită și astăzi, la 1934 drept o „exceletă lucrare”!!!), care să-și spună documentatul și inexorabilul *velo*:

e I. E. Torouțiu cu superba sarjă *Superbă inocență* !... (din revista „Litere“ II Nr. 13 din 1 Oct. 1934), în care se dovedește: „completa desorientare a autorului (Al. Ciorănescu) în materie“, și că d-l Al. Ciorănescu „nu cunoaște nici măcar titlurile lucrărilor *tipărite* ale lui M. Eminescu“ !!! Firește, de-o publicație ca bucovineanul buletin „Mihai Eminescu“ d-l Ciorănescu de ce-ar mai avea cunoștință ?! Căci precizează d-l Torouțiu: „Capitala nu trebuie să știe nimic din ce se petrece în provincie, provincia este însă obligată, că de asta provincia e provincie, și capitala capitală“. Și încheie I. E. Torouțiu: „Să lăsăm însă glumele la o parte și să constatăm dezolanta metodă care se cuibărește în știința românească: să nu cunoști edițiile curente ale operei lui Eminescu, să nu fi auzit nici măcar de titlurile lucrărilor poetului, să nu-ți dai nici osteneala de a controla și a te convinge că în ediții separate sau în cea mai populară ediție eminesciană ¹⁾ s'au publicat în întregime la paginile: 293—302 *Amor pierdut — viață pierdută*, 303—310 *Miră*, 311—312 *Andrei Mureșan*, 286—292 *Bogdan Dragoș*, 320—334 *Lăis*, 335—343 *Histrion* — și să ai curajul de a anunța descoperirea celei de a doua operă a lui Eminescu, și să găsești și îndrăzneala de a învinui de *superficialitate*, pe cei cari s'au ocupat până la fine de opera lui Eminescu, — este ceea ce trece de marginile oricărei închipuiri, și nu credem nici un atribut prea tare pentru a stigmatiza această metodă *științifică*“. Încât cu intenția d-sale de a ne distăina o „a doua operă a lui Eminescu“, d-l Al. Ciorănescu ne-a confirmat doar crudul adevăr preconizat de d=sa: „Se vede din toate acestea cât de puțin și cât de vag cunoaștem activitatea literară a lui Eminescu“ !... Și te întrebi doar atât: De ce-o mai fi existând un comitet de direcție la „Revista fundațiilor regale“ ?

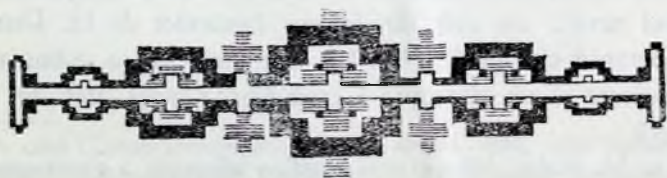
L. M.

Artur Gorovei văzut din Franța. — Scrie în „Mercure de France“ nr. 835, anul al 44-lea, tomul CCXLIII, din 1 Aprilie 1933, la pagina 184:

„L'Academie roumaine a décidé de reprendre le flambeau tombé lors de la mort de l'excellent folkloriste Arthur Gorovei, fondateur et directeur pendant trente huit ans de la revue de folklore „Sezătoarea“, et de publier un *Anuarul Arhivei de Folklor* (scris greșit: Floklor) sous la direction de Ion Muslea, à Cluj...“.

Nu știm cine l=0 fi informat așa pe A. van Gennep, autorul notiței! D-l Artur Gorovei, din fericire, încă n'a murit, nici fizicește, nici spiritualicește. Deunăzi ne-a surprins cu volumul „Studii în folclor“ și mai alaltăieri Universitatea Cernăuțeană l=0 proclamat doctor honoris causa — încât nici așa, nici altfel notița n'are dreptate. Notițiarul mai poate vedea că și cu *Anuarul Arhivei* stau altfel lucrurile. Acesta, publicat de mult, nu mai este „de publicat“, decât un altul, pe anul următor...

E. Ar. Z.

¹⁾ Ediția A. C. Cuza, Iași 1914.

CRONICA

Victor Balan, un nou pictor Român bucovinean. — Rămânem foarte îndatorați *Societății pentru cultură* din Cernăuți, care cu expoziția de deunăzi a tânărului Victor Balan ne-a servit un adevărat festin. Ceea ce ne-a fermecat în special e că și acest crainic al frumosului a știut să descopere pitorescul etern în străbunele noastre monumente istorice, în nesfârșitul nostru sobor de turle și clopotnițe. N'au rămas uitate nici umilele bisericuțe de lemn. Din cele 124 piese expuse, două treimi sunt ale Bucovinei istorice. Sub acest raport V. Balan se integrează în școala Ioan Cârdei, G. Löwendal și Dora Constantinovici-Hein. Subiectul e evocat cu fineță, cu pronunțată poezie : o mănăstire Voroneț, văzută dinspre turnul=clopotniță cu creștete de brazi aruncate peste corpul bisericii ; biserica Turnu-Roșu dela Succava, într'o suavă pulverizare a conturelor ; Vatra-Moldoviței încadrată în toată feeria muntelui ei . . . E cineva care dispune de un ochi rutinat și care nu improvizează, ci a văzut intensiv, de repetate ori, și din multe perspective pitorești. Deaceea adeseori obiectul nu e izolat de ambianța sa — ca la atâția alții (fotografi și pictori), ci monumentul arhitectonic crește din însuși peisagiul său de munte sau de țară. Când dela singurătatea trecutului artistul se întoarce la actualitate, atunci nota dominantă rămâne aceeași singularizare ferită de zvonul lumii : un colț de foburg (amintitor de G. Petrașcu), o tăcută nocturnă citadinică (Primăria Cernăuți), sau o vulturească plufire în pulbere și vis deasupra Cernăuților, rămași atât de jos, atât de departe . . .

Dar V. Balan, întru și mai plastica afirmare a giovinezzei d-sale, nu e un unilateral, celelalte două fațete ale sale fiind *portretul* și

genul alb-negru; *portretul* în care e un neuitat *Tip de tavernă*, un viguros-stilizat *Cântăreț din Iervă* și bunducii *Colindători cu steaua*, din plină noapte de Ajun, sub spuza de stele sus și cu minuscule sclipiri stelare jos, în biețele ferestrei troienite; și *genul alb-negru*, care cu luxuriantă imaginație se avântă până la compoziție. Observați-l pe diabolicul *Acrobat* jucător pe frânghie, sau pe grotescul *Oltean zarzavagiu*, de răcnetul căruia joacă toate pervazurile și zidurile caselor ...

Dar V. Balan dispune și de altfel de-o plastică viziune artistică. Rețineți, în cutare colț de mahala sau de gheto, *linia arhitectonică curbă*, care încheindu-se într'un cer concav îți sugerează covârșitor atmosfera de ipercluziune a situației date. Sau urmăriți în lugubra *Înmormântare* cât de izolați în toate distanțările lor fizice (= în toate îngrădirile lor sufletești) sunt toți înșii acestui funebru pohod. Adăogați apoi perfecta adecvare a formei la fond: mistica rezonanță sumbră din *Viscolul*, sau din *Biserița dela Roșă* sau dela *Zamca*, — și chiar adecvare de ordin tehnic (*Mănăstirea-Humorului* ni-i înfățișată odată pe „pergament“, nu pe hârtie!) — și veți înțelege cu ce ample și variate reziduuri de creație se impune dintr'odată, în prima sa expoziție (independentă și refractară oricăror picioroange oficiale) cel ce mâine va fi un nume răsunător: Victor Balan!

Post-script. — Și, nota bene, d-l V. Balan n'a făcut uz decât numai de peniță și de acvarelă!

*

„Ce-ți pasă ție, chip de lut, dac'oiu fi eu sau altul“ ... — E un făcut, se pare, ca Eminescu, între atâtea *) imagini plastice pe cari ne-am străduit să i le închinăm, să nu se învrednicească a avea nici una proprie, adecvată, vrednică. După netedul strigoiu al lui Hette din fața Catedralei dela Cernăuți, a urmat acum, în fața Mării românești, la Constanța, o altă frustă jucărie, întrupată de acelaș Han, care ni l-a dat și pe pseudo-Eminescul dela Mănăstirea Putna.

*

*) Pe când Ciprian Porumbescu, dintr'o singură dată, prin maestrul Ioan Cârdei (neglijatul „profesionismului“ Cernăuțean ...), s'a înscris definitiv și'n arta plastică românească.

Dârzenie culturală bucovineană. — O mână de intelectuali din Stupca lui Ciprian Porumbescu (în frunte cu reputatul animator cultural Ștefan Davelescu), e gata să realizeze și pentru Stupca un bust al lui C. Porumbescu, bust executat de Stupcanul George Bilan, singurul care în marele Concurs p. bustul C. P. dela Suceava (30 Aprilie 1933) alături de biruitorul Ioan Cârdei a putut obține și dânsul un sufragiu.

L. M.

Gh. Bilan

C. PORUMBESCU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
CERNĂUȚI, str. Arhim. E. Popovici 4

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

În Țară 200 lei pe an

În Străinătate : 300 lei pe an

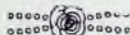
Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL :

Leca Morariu	† Gh. Bogdan-Duică
Teodor Balan	Data morții lui Ion Budai-Deleanu
G. Voevidca	Al vostru soare pentru mine-i mort (versuri)
At. Mitric	Amintiri (comedie într'un act)
Corneliu Gheorghian	Ep. Bucevschi și portretul lui Ștefan cel Mare
Tr. Chelariu	Așa e viața
E. Valuca	Vitrina cărții
Ioan Vicoveanu, Leca Morariu și E. Ar. Zaharia	Multe și mărunte . . .
Leca Morariu	Cronică

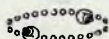
Atragem atenția orcuî că noua și definitivă adresă a revistei
„Făt-frumos“ e de aci înainte : Cernăuți, str. Munteniei 14.

NU UITAȚI DE OPERA INEDITĂ A LUI
C. PORUMBESCU!

BIBLIOGRAFIE

- Dr. Aurel Morariu, *O interesantă publicație de actualitate : Neugestaltung der modernen Demokratie . . .*, Cernăuți 1934.
- Dr. Dimitrie Marmeliuc, *Ion G. Duca*, Cernăuți 1934.
- Eugen I. Păunel, *Acvarelele bucovinene ale pictorului Franz Iaschke, din 1810*, Cernăuți 1934 (cu 6 ilustrațiuni).
- Eugen I. Păunel, *Problema depozitului legal, Sugestiuni de soluționare*, Cernăuți 1934.
- Corneliu Gheorghian, *Desale pictorului Epaminonda Bucevschi* (Extras din rev. „Făt-frumos“), Cernăuți 1934 (cu 7 ilustrațiuni).
- Dr. Emilian Săhleanu, *Mamiferele stinse în Bucovina*, Cernăuți 1931 (Extras ; cu 8 ilustrațiuni).
- Dr. Emilian Săhleanu, *Prezența lui Elephas (Loxodon) antiquus pe teritoriul Bucovinei*, Cernăuți 1933 (Extras ; cu 1 ilustrație).
- Preotul Gheorghe Abager, *Călăuză pentru vizitatorii Sfintei Mănăstiri a Homorului*, Cernăuți 1934 (cu 2 ilustrațiuni).
- Filimon Taniac, *Voevodul Iuga, Tragedie istorică în 4 acte*, Suceava 1934.
- Petru Iroaie, *La centenarul Al. Odobescu (1834—1934). Alexandru Odobescu copil, elev, student; debutul său literar*, Suceava 1934.
- Liga culturală, Secția Brașov, *Știință și filosofie contemporană, Contribuție românească* (Trei conferințe de S. Mehedinți, N. Drăganu și P. Sergescu), Vălenii-de-Munte 1934.
- Em. Panaitescu, *Numărul Geților și al Dacilor, Comentariu după Strabo*, București 1934.
- C. Brătescu, *Poarta dela Cernăuți*, București 1934.
- Gh. P. Cramariuc, *Din satele Bucovinei : Corcești, Jud. Storojineț*, București 1931.
- Preot Dem. I. Iliescu Palanca, *Biserica îndrumază și călăuzește cultura*, București (1934).
- George Onciul, *Colinda, Analiză — deducții — concluziuni*, București 1934.
- Ilie Vișan, *Județul Rădăuți în imagini* (Le département de Rădăuți en images), București 1934 (Splendid album cu text român, german și francez).
- Василе Христу, ОЧЕРКЪ върху ромънската литература, София, 1934.
- ИОНЪ ЛУКА КАРАДЖИЯЛЕ, Киръ Леонида предъ реакцията . . ., превелъ . . . : Василе Христу, София, 1934. (Deci Caragiale tradus în bulgărește).

PREȚUL 40 LEI